

nik), na podlagi katere se ugotavlja, da gre v sodobni poljščini za okazionalno tvorbo, ki ohranja živahnost in spodbuja k uzaveščanju raznolikih jezikovnih možnosti materinščine, in spremembam v pravopisu in leksiki spodnjelužiškega jezika (Elizbieta Wroclawska) zadnjih dvajsetih let, ki so rezultat tako globalizacijskih kot tudi antiglobalizacijskih procesov.

Vsebinsko bogat zbornik odstira inovacijske procese s perspektive hrvaščine in deloma protistavno z nekaterimi drugimi slovanskimi jeziki, zlasti slovaščino in poljščino, in zato posledično odpira možnost in širitev protistave med drugim tudi na druge južnoslovanske jezike.

Irena Stramljič Breznik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta,
irena.stramljic@uni-mb.si

CARMEN MELLADO BLANCO
(ur.): **THEORIE UND PRAXIS
DER IDIOMATISCHEN WÖRTER-
BÜCHER**. Tübingen, 2009. Lexico-
graphica. Series Maior; 135. VI + 255
str.

Monografija, izdana v okvirih kontrastivnega (špansko-nemškega) projekta FRASESPAL¹ predstavlja nekatere teoretične in praktične usmeritve pri sestavljanju eno- in večjezičnih frazeoloških slovarjev in je pomemben prispevek k sicer razmeroma številnim frazeografskim objavam v zadnjih dveh desetletjih. Te izkazujejo vitalnost teoretske

frazeografije, žal pa slovarska praksa v celotnem evropskem prostoru za njo še vedno zaostaja. V zbranih 11 prispevkih so predlagane praktične leksikografske rešitve, ki bi lahko pomembno prispevale k večji kakovosti frazeoloških slovarskih virov v prihodnje. Ker tudi slovarji s slovenščino kažejo resne pomanjkljivosti glede obravnave frazeološkega jezikovnega gradiva in praktičnih slovarskih rešitev (prim. med drugim Jesenšek 2007, 2008a, 2008b, Jesenšek/Wiegand 2009, Kržišnik 2003), je podrobnejša predstavitev monografije v slovenskem prostoru smiselna.

V obsežnem uredniškem uvodu (*Einführung. Idiomatiche Wörterbücher und Metaphraseographie: zwei Realitäten, eine Herausforderung*) Carmen Mellado Blanco (Santiago de Compostela) pregledno predstavi pogloblitve probleme slovarske obravnave frazeologije na makro- in mikroravni slovarskih zgradb v eno- in večjezičnih slovarjih in primerljivih podatkovnih zbirkah. Razpravlja tudi o možnostih in omejitvah, ki jih pred sodobno slovarstvo postavljajo besedilni korpusi in jezikovne tehnologije ter povzame bistvene primanjkljaje, kot se kažejo v aktualni frazeografiji večine evropskih jezikov.

V prvem delu monografije je v 6 prispevkih obravnavana enojezična frazeografija.

Besedilo Haralda Burgerja z naslovom *Semantische Aspekte der deutschen Phraseografie: die aktuelle Praxis – allgemeine und phraseologische Wörterbücher im Vergleich* je razumeti kot uvod v izbrano tematiko, saj avtor poda primerjalni pregled obravnave frazeologije v nemških splošnih in frazeoloških slovarjih. Osredotoča se

¹ FRASESPAL: La estructura idiomática del alemán y el español. Un estudio cognitivo a partir de un corpus onomasiológico.

na pomensko-pragmatične vidike slovarske predstavitve frazeologije, ki po njegovem izkazuje največji razkorak med frazeološko teorijo in slovarsko prakso: tipološke in slogovne oznake, pomenski opis v primerjavi z opisom za enobesedne lekseme, obravnava frazeološke sopomenskosti, stopnja pomenske motiviranosti, prikaz pragmatičnih lastnosti.

Stefan Ettinger („*Haben die Männer am Grill die Hosen an?*“ *Phraseografie und Sprachwirklichkeit*) z analizo korpusnih podatkov podrobno preučuje pomensko-pragmatično podobo frazema *die Hosen anhaben* (*nositi hlače*), kakor se kaže v sodobni rabi in nazorno ponazori premike, ki so v nemškem govornem okolju doleteli izbrani frazem. Povezani so z družbenimi spremembami v odnosih med spoloma in jih brez dovolj obsežnega besedilnega gradiva tudi ni enostavno opaziti.

Prispevek Vide Jesenšek se nanaša na možnosti pri zasnovi in sestavljanju frazeoloških leksikografskih del, ki jih odpira uporaba sodobnih informacijskih tehnologij (*Phraseologische Wörterbücher auf dem Weg zu Phraseologiedatenbanken*). Teoretično razpravo dopolnjuje izčrpen opis zgradbe frazeoloških učnih gradiv, ki so 2006 izšli pod naslovom EPHRAS. V ospredju so funkcionalni vidiki leksikografske predstavitve frazeologije v sklopu večjezične podatkovne zbirke in njihova uporabnost pri nadaljnjih primerljivih leksikografskih projektih.

Elisabeth Piirainen je ena redkih raziskovalk, ki se ukvarja z narečno frazeologijo (*Dialektale Phraseologie: Randerscheinung, Ergänzung oder Herausforderung einer modernen Phraseografie?*). Na osnovi lastnih empiričnih raziskav – leta 2000 je izdala obsežno zbirko nemške narečne frazeologije s

teoretično-analitičnimi dopolnitvami (*Phraseologie der westmünsterländischen Mundart*) – zastopa stališče, da je za nadaljnji razvoj frazeološke vede nujna višja stopnja interdisciplinarnosti v raziskovalnih pristopih. Spoznanja in metode dialektologije in arealnega jezikoslovja bi jo nedvomno obogatile, usmerjenost v govorni jezik pa bi prispevala k širšemu vpogledu v frazeologijo naravnih jezikov.

Hans Schemann, avtor več obsežnih nemških frazeoloških slovarjev se v besedilu z naslovom *Zur Anlage idiomatischer Wörterbücher – einige Maximen und Reflexionen* zavzema za intenzivnejše in enotnejše reševanje problemov, ki nastajajo pri slovarski obravnavi frazeologije in so skupni splošnim in specializiranim slovarjem. Razmislek se nanaša na t. i. velike slovarje in na tradicionalne pomanjkljivosti: nekorrektno navajanje izhodiščne oblike frazema, pomanjkljivo razlikovanje med obveznimi in poljubnimi sestavinami, nedosledni načini vključevanja frazeologije v zgradbo slovarskega sestavka, funkcije in nameni leksikografskega primera, prikaz sopomenskih razmerij med frazemi.

Razprava Kathrin Steyer (*Zwischen theoretischer Modellierung und praxisnaher Anwendung. Zur korpusgesteuerten Beschreibung usueller Wortverbindungen*) je kritičen razmislek o metodah korpusnega pridobivanja jezikovnih podatkov. Avtorica predstavi model za opis ustaljenih besednih zvez, ki temelji na induktivnem korpusnem pristopu in odpira nova spoznanja o njihovi sistemski navzočnosti in besedilni rabi, med drugim tudi o vrstah in stopnjah sestavinske variantnosti in možni pragmatično-funkcionalni navezanosti na sporočanje položaje in/ali besedilne vrste. Realni podatki o jezikovni rabi

tako postanejo izhodišče oz. središče jezikoslovnega (in posledično) leksikografskega opisa ustaljenih besednih zvez.

Razdelek monografije, posvečen dvojezičnim slovarjem, uvaja besedilo Dimitrija Dobrovol'skega o nekaterih načelnih frazeografskih vprašanjih, res pa je, da jih obravnava predvsem z vidika dvojezičnih slovarjev (*Zur lexikographischen Repräsentation der Phraseme (mit Schwerpunkt auf zweisprachigen Wörterbüchern)*). Definicija frazeološke leksikalne enote, tipologija, načela izbire za vsakokratni slovar, parametri slovarskega frazemskega opisa so teme, ki so kljub bogati frazeološki literaturi v slovarski praksi še vedno prepogosto neustrezno oz. nezadovoljivo rešene. Dobrovol'skij o njih razpravlja s posebnim ozirom na t. i. produktivne oz. aktivne slovarje. Izpostavlja na videz paradoksalno stanje v številnih dvojezičnih slovarjih, ki večinskemu tujejezičnemu uporabniku ne nudijo slovarske predstavitve frazemov, ki bi podpirala aktivno rabo tujejezične frazeologije. Dvojezičnih slovarjev, ki bi presegli golo navajanje frazeoloških ustreznic v drugem jeziku (za katere se pogosto izkazuje, da so v najboljšem primeru le delno oz. pogojno ustrezno izbrane) do sedaj praviloma ni. Ugotovitev velja za številne, tudi za aktualne nemško-slovenske slovarje. Predstavljena izhodišča za pomenski, pragmatični in slovnični opis frazemov v dvojezičnem (aktivnem) slovarju bi lahko s pridom upoštevali tudi pri morebitnih prenovah obstoječih splošnih dvojezičnih slovarjev s slovenščino, predvsem pa pri zasnovi in sestavljanju dvojezičnih frazeoloških slovarjev.

Tatjana Filipenko (*Darstellung von deutschen und russischen Idiomen in zweisprachigen Wörterbüchern*) pred-

stavi glavne značilnosti pomembnejših in novejših frazeoloških slovarjev z nemščino in ruščino, osrednjo pozornost pa posveča nekaterim lastnostim frazeoloških zvez, ki v slovaropisni praksi povzročajo težave in terjajo posebne leksikografske rešitve: stopnja med- in znotrajjezikovne ekvivalentnosti pri navidezno ekvivalentnih frazemih, večpomenskost in kontekstualno pogojene kombinatorične lastnosti frazemov. O njih razpravlja na osnovi izkušenj pri sestavljanju novega nemško-ruskega frazeološkega slovarja.

Eva Glenk (*Probleme der zweisprachigen Phraseografie: die kommunikative Äquivalenz der Formeln des Sprachenpaares brasilianisches Portugiesisch/Deutsch*) obravnava pragmatične frazeme in sporočanje obrazce, ki jih frazeološka teorija z redkimi izjemami uvršča v frazeološki sestav posameznih jezikov. Gre za pragmatično stabilne besedne zveze, vezane na določene sporočanje položaje (pozdravni, zahvalni, vljudnostni obrazci, kletvice, izrazi strinjanja oz. nestrinjanja, začudenja ipd.) ali besedilne kontekste (večbesedni izrazi v funkciji členjenja oz. organizacije besedila), ki pri slovarskem zajemanju zaradi svoje pragmatične pomenskosti in sporočanje položajne vezanosti zahtevajo posebno obravnavo. Ta je večstranska in celovita že v enojezičnih, še zahtevnejša pa v dvojezičnih slovarjih. Avtorica razpravlja o načinih in metodah pridobivanja slovarsko pomembnih podatkov o rabi in pomenu pragmatičnih frazemov, utemeljeno zagovarja nujnost besedilnokorpusnega pristopa, razpravlja o soodvisnem odnosu med pragmatičnimi frazemi in tipi govornih dejanj ter s portugalsko-nemškimi primeri predstavi možnosti za kompleksno obravnavo pragmatičnih frazemov v dvojezičnih in po možno-

sti onomasiološko urejenih slovarskih delih.

Prispevek Erle Hallsteinsdóttir (*Zweisprachige Lernerphraseologie aus funktionaler Sicht*) se ukvarja z dvojezičnimi učnimi slovarji. V ospredju je funkcionalni pristop k zasnovi in izdelavi slovarjev, kakor ga utemeljuje t. i. aarhuska funkcionalna šola (Aarhuser Funktionslehre, Centre for Lexicography, Aarhus School of Business). Avtorica izhaja iz predvidljivih slovarskih uporabnikov in njihovih slovarskih potreb v predvidljivih položajih slovarske rabe in razpravlja o možnih makro- in mikrostrukturnih rešitvah za bidirekionalne, t.j. polifunkcionalne dvojezične frazeološke slovarje in/ali podatkovne zbirke.

Antje Heine (*Möglichkeiten und Grenzen der Korpusanalyse für die Lexikografie am Beispiel eines Wörterbuches deutscher Funktionsverbgefüge mit finnischen Äquivalenten*) na osnovi izkušenj, pridobljenih pri sestavljanju nemško-finskega slovarja funkcijskih glagolskih zvez (Funktionsverbgefüge) predstavi možnosti in omejitve korpusnih pristopov v slovaropisni praksi. Kljub prepričanju, ki je v novejšem času v slovaropisju in slovaroslovju splošno razširjeno in ki zajemanje slovarsko pomembnih jezikovnih podatkov izrecno povezuje s korpusnimi viri, ostaja precej pomembnih leksikografskih vprašanj za enkrat odprtih, med drugim vprašanja o reprezentativnosti, obsegu, uravnoveženosti in opremljenosti korpusov z ustreznim uporabniškim programjem. Avtorica svoja razmišljanja povezuje z nekaj obsežnimi korpusi nemškega jezika, a je več kot razvidno, da je pred primerljive težave postavljen tudi vsak, ki se raziskovalno in/ali praktično sooča z besedilnimi korpusi slovenskega jezika.

LITERATURA

Vida JESENŠEK, 2007: *Idiomatik in allgemeinen slowenisch-deutschen Wörterbüchern. Phraseologische und lexikographische Überlegungen. Kritik und Phrase: Festschrift für Wolfgang Eismann zum 65. Geburtstag*. Peter Deutschmann et al. Wien: Praesens. 675–690.

—, 2008a: *Phraseologie im zweisprachigen Wörterbuch. Eine Herausforderung für Lexikographen und Übersetzer. Germanistische Linguistik 195/196*, 387–404.

—, 2008b: *Slowenische Kollokationen im Wörterbuch. Lexicographica 24*, 135–148.

Vida JESENŠEK, Herbert Ernst WIEGAND, 2009: *Zum Stand und zu den Perspektiven der allgemeinsprachlichen Lexikographie mit Deutsch und Slowenisch. Lexikos 19*, 94–143.

Erika KRŽIŠNIK, 2003: *Frazeologija v Slovenskem pravopisu 2001. Slavistična revija 51/2*, 221–237.

Vida Jesenšek

Univerza v Mariboru,
vida.jesenšek@siol.net

ACCENT MATTERS. PAPERS ON BALTO-SLAVIC ACCENTOLOGY. Edited by Tijmen Pronk and Rick Derksen. Third International Workshop on Balto-Slavic Accentology (IWoBA) held at Leiden University July 27 – 29, 2007. Amsterdam – New York: Editions Rodopi B.V., 2011. 366 pp.

The volume contains a diverse collection of papers presented at a very successful workshop on Slavic accentology, part of an ongoing international